

Dnr: LD 17/01174

Falun 2017-05-16

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande avseende Departementsskrivelsen (Ds 2017:8)

Kultursamverkan för ett Sverige som håller ihopFramtida inriktning och utvecklingsmöjligheter för
kultursamverkansmodellen**Inledning:**

Landstinget Dalarna ingår sedan 2013 i kultursamverkansmodellen med ansvar att fördela statliga medel till kultur. Landstinget Dalarnas kulturverksamhet utgår från Dalarnas regionala kultur- och bildningsplan 2016-2018. De verksamheter som omfattas är, förutom kulturverksamheter, även folkhögskolor och studieförbund.

Synpunkter

Landstinget Dalarna (LtD) har tagit del av promemorian (Ds 2017:8) och välkomnar att staten, utifrån de utvärderingar som gjorts sedan modellens införande, ger förslag och bedömningar om modellens framtida inriktning och utveckling.

1.8 Behovet av översyn av kultursamverkansmodellen

Med utgångspunkt i de utvärderingar av kultursamverkansmodellen som gjorts sedan införandet, konstateras att modellen givit landstingen större ansvar men också frihet att utforma den regionala kulturen, att den har vitaliserat det kulturpolitiska samtalet samt att kulturfrågorna fått större politisk betydelse. Man konstaterar även att det avsätts mer offentliga medel till kultur och att det främst beror på kommuners och landstings ökade finansiering. Landstinget Dalarna (LtD) delar den bilden och även i stora delar de utmaningar som formuleras och som utgör utgångspunkten för de förslag och bedömningar som formuleras i promemorian.

2 Framtida inriktningar och utvecklingsmöjligheter för kultursamverkansmodellen

2.1 Utgångspunkter

LtD instämmer helt i att människor ska kunna ta del av och utöva kultur i hela landet och att Kultursamverkansmodellen är en viktig del i denna strävan. Orsaken till att modellen har varit statisk avseende omfördelningar anser LtD främst beror på att modellen varit underfinansierad från början samt att den statliga styrningen och uppföljningskraven på modellen inte givit utrymme för större regionala variationer. Att omfördela inom befintliga medel har varit svårt, både för landstingen och för Statens kulturråd. Det är vällovt att staten nu har tillfört extra medel till modellen men det är inte tillräckligt för att kunna åstadkomma mer omfattande och bestående förändringar. Dessutom har nya områden införts utan att det tillförts ytterligare medel. Om staten vill se en ökad dynamik och främja likvärdig tillgång till kultur måste det till en stärkt finansiering för hela modellen.

2.2 Kultursamverkansmodellens inriktning och omfattning

Förslag: Bild- och formområdet pekas fr.o.m. 2018 ut som ett område som kan få stöd inom ramen för kultursamverkans-modellen. Samtidigt tas konst- och kulturfrämjande verksamhet bort som eget område och inkluderas i stället inom respektive verksamhetsområde.
Bedömning: Statens kulturråd bör aktivt verka för att inom befintliga ramar minska skillnader när det gäller tillgång till i kultur i hela landet.

Bild och formområdet nytt verksamhetsområde inom kultursamverkansmodellen

Landstinget Dalarna ställer sig bakom förslaget att Bild och form blir ett eget verksamhetsområde, under förutsättning att det tillförs ytterligare medel. Förslaget återfinns även som en av punkterna i Kulturdepartementets Handlingsplan för bild och form, med syftet att stärka bild- och formområdet på regional nivå. Om handlingsplanen ska leda till att bild- och formområdet och särskilt konstnärernas villkor stärks krävs en

finansiell satsning som även bör omfatta den regionala nivån, om än Bild och form redan idag återfinns som ett eget område i många regionala kulturplaner. Ltd vill även poängtera vikten av att prioritera barn och unga inom området Bild och form. Det perspektivet saknas för övrigt i Handlingsplanen bild och form.

Ltd ser en stor risk i att konst- och kulturfrämjande verksamheter tas bort som eget område och inkluderas inom respektive verksamhetsområde. I konsulentrollen finns betydelsefulla arbetsuppgifter/roller som genom inkluderingen i respektive verksamhetsområde (t ex institutioner för professionell dans och teater) kan leda till försämringar i främjandet av det fria kulturlivet med professionella kulturskapare, samarbetet med civilsamhället, kontaktnät inom verksamhetsområdena. Det länsövergripande främjande uppdraget riskerar därmed att urholkas. Om förslaget ska genomföras krävs att främjandeuppdraget i varje län/region säkras. Ltd betraktar konsulentverksamheten som mycket betydelsefull, eftersom de når ut i hela länet och genom främjande och stödjande verksamhet kan bidra till att kommunerna kan utveckla den skapande verksamheten, inte minst gällande barn och unga. Förslaget innehåller heller ingen handlingsplan för de konst- och kulturfrämjande områden som inte har en professionell verksamhet att inkluderas i. Dansen bör tas i särskilt beaktande då det i många län inte finns professionella dansinstitutioner. Det finns även mångkulturkonsulenter, cross over-konsulenter m fl som arbetar genreöverskridande i flera län.

Kultursamverkansmodellens omfattning

Inom Bild och form kan även arkitektur och design inordnas och LdD välkomnar att även dessa områden i framtiden införs i modellen. LdD håller dock med om det resonemang som förs i Ds om att i nuläget inte föreslå fler förändringar när det gäller verksamhetsområden som kan få stöd inom ramen för samverkansmodellen, särskilt som det inte heller föreslås ytterligare finansiering till nya områden.

Bedömningen att Statens kulturråd aktivt ska verka för att inom befintliga ramar minska skillnader när det gäller tillgång till kultur i hela landet ser LdD som vällovlig men problematisk. LdD ser hellre att staten för ett sådant syfte förstärker modellen ytterligare, hellre än att omfördela befintliga medel. Även kravet på statliga institutioners ansvar att verka i hela landet bör bli starkare.

Särskilt om regional biblioteksverksamhet

Den statliga kulturpolitikens syfte, att se till att det blir mer kultur till fler i hela landet, går hand i hand med den nationella biblioteksstrategin, som ska "lämna förslag och bedömningar om hur samverkan och samordning inom det allmänna biblioteksväsendet kan öka med syfte att bibliotekens samlade resurser används mer rationellt och

tillgängligheten ökar.” Utifrån detta är det mycket viktigt att den nationella biblioteksstrategin för dialog med huvudmännen för de regionala biblioteksverksamheterna i alla län och belyser frågan om hur en nationell strategi och kultursamverkansmodellen ska förhålla sig till varandra. Det är ett nationellt intresse att säkra bästa utväxling av de regionala biblioteksverksamheternas uppdrag att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller folkbiblioteken. Här ställs frågan om likvärdighet kontra regional variation på sin spets. I Ds heter det att ”Bedömningen är att kombinationen av en decentraliserad medelstilldelning, som kultursamverkansmodellen är ett exempel på, och lagreglering på vissa avgränsade områden skapar en rimlig avvägning mellan olika intressen”. LtD anser att det trots allt finns en intressekonflikt i detta och att den inte ska lämnas därefter, inte minst utifrån att det även kommer en ny museilag inom kort där liknande intressekonflikter kan uppstå.

2.3 Filmområdets roll inom kultursamverkansmodellen

Bedömning: Filmområdets roll och utveckling inom ramen för kultursamverkansmodellen bör utvärderas.

LtD anser att filmområdets roll och utveckling inom kultursamverkansmodellen behöver utvärderas, breddas och förtydligas. När filmen kom in i samverkansmodellen var staten tydlig med att det främst handlade om filmkulturell verksamhet riktad till barn och unga, trots att filmkulturell verksamhet regionalt även inbegrep visningsfrågor, festivaler, talangutveckling, stöd och nätverk för filmarbetare, biografer, stöd till filmproduktion och mycket annat. Den regionala filmverksamheten är, som det framhålls i Ds, bred och har kopplingar till andra politikområden än film och detta behöver förtydligas för att filmen ska få en mer framträdande roll i modellen.

LtD tror att den nya statliga filmpolitiken kan stärka filmen som konstform och emotser en ökad samverkan på filmområdet mellan den regionala och statliga politiska nivån. Om denna samverkan ska kunna rymmas inom ramen för den mer formaliserade dialogen som beskrivs under 2.7, krävs det att dialogen blir mer frekvent än 1 ggr/år.

Även dialogen mellan regionala tjänstemän och Filminstitutet behöver förstärkas och Filminstitutets roll förtydligas.

2.4 Utvecklingsbidrag för strategiska prioriteringar

Bedömning: Utvecklingsbidrag bör fortsatt fördelas av Statens kulturråd för att främja strategiska utvecklingsinsatser av nationellt intresse och användas som styrmedel av regeringen för att peka ut särskilt prioriterade områden.

Landstinget Dalarna instämmer i bedömningen att utvecklingsbidragen fortsatt ska fördelas av Statens kulturråd samt att en dialog bör föras mellan nationell och regional nivå om vilka områden som bör prioriteras.

2.5 Samtliga landsting med i kultursamverkansmodellen

Bedömning: Förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet bör upphöra att gälla. Fr.o.m. 2019 bör statens stöd till regional kultur regleras i förordningen (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.

Landstinget Dalarna välkomnar att Stockholms län kommer in i modellen. LtD tror att det kommer att öka intresset och uppmärksamheten för de regionala kulturfrågorna generellt, men ser också en fara i att ytterligare ett storlän kommer in. Såsom varande ett mindre län, upplever LtD en skillnad i hur dialogen med den nationella nivån förs, där de stora regionerna har helt andra resurser att förhandla direkt med de nationella kulturmyndigheterna och institutionerna. Staten har här ett ansvar att inte göra skillnad och att hitta dialogformer som tar till vara alla röster i modellen. Storstäderna får inte utgöra norm och LtD ser även en fara i att storstadskommunerna skulle ges särskilt utrymme inom modellen och tror att det skulle missgynna mindre län, som Dalarna, som helt saknar storstäder. Utgångspunkten för denna Ds är bland annat att minska skillnader i tillgång till kultur i hela landet. Utifrån ett demokratiskt perspektiv anser LtD därför att det inte är rimligt att ge just storstadskommunerna ökat inflytande i modellen.

2.6 Samråd med det civila samhället

Bedömning: Dialogen med det civila samhället bör utvecklas inom kultursamverkansmodellen. Det bör ske genom att landstingen vid framtagandet av kulturplaner tydliggör metoderna för och syftet med dialogerna för det civila samhällets aktörer.

LtD delar bedömningen att dialogen med det civila samhället behöver utvecklas. Metoderna för hur dialogen med det civila samhället går till skiljer sig mellan olika län, men ambitionsnivån att hitta formerna för dialogerna är nog generellt hög. Genom erfarenhetsutbyte och metodutveckling blir regionerna allt bättre på att skapa dialogformer både med det civila samhället och med de professionella kulturskaparna. LtD ser det som positivt att man nationellt avsätter medel för det civila samhällets och de professionella kulturskaparnas medverkan i framtagandet av kulturplaner, samt att man tar fram metodstöd av olika slag, men det bör vara upp till varje region att bestämma hur och vilka metoder som används. I små regioner är det kanske inte nödvändigt att samverka med de nationella centrumbildningarna (IKA, AX), då man har närmare vägar till det civila samhället än i storregionerna.

2:7 Om dialogen mellan nationella och regionala politiska företrädare

Bedömning: Dialogen mellan den nationella politiska nivån och den regionala politiska nivån bör formaliseras för att främja en ökad samverkan och möjliggöra en utvecklad dialog om gemensamma politiska prioriteringar.

Landstinget Dalarna delar bedömningen avseende dialogen mellan den nationella och regionala politiska nivån och ser den som avgörande för den fortsatta utvecklingen av modellen. De diskussioner som hittills förts och de synpunkter som framförts i den politiska dialogen har bland annat gjort avtryck i föreliggande Ds. LtD anser dock att det inte räcker med en årlig dialog för att driva och utveckla arbetet framåt. Formerna för dialogen behöver utvecklas och det vore bra att hämta inspiration från andra liknande dialoger, såsom Forum för hållbar regional tillväxt. LtD välkomnar att staten lyfter kulturområdets roll för regioners hållbara regionala tillväxt och attraktionskraft och ser värdet i samverkan mellan departementen i frågor som berör andra politikområden, såsom t ex regional utveckling.

Dialogen på tjänstemannanivå med Statens Kulturråd fungerar bra och har utvecklats sedan modellen infördes.

2.8 Mer ändamålsenlig uppföljning av kultursamverkansmodellen

Förslag: En oberoende aktör ges i uppdrag att se över hur uppföljningen och utvärderingen av kultursamverkansmodellen kan förbättras.

LtD bifaller förslaget och välkomnar en förbättrad uppföljning av modellen.

Huvudproblemet är inte i första hand att det är omfattande och tidskrävande, utan att det är svårt att följa upp samtliga konstområden på ett relevant sätt. Den kvantitativa redovisningen speglar t ex inte konsulentverksamheterna på ett tillfredsställande sätt och det behöver därför utvecklas bättre metoder för detta och inte, som man gjort nu, undantagit dessa verksamheter från delar av uppföljningen. Ytterligare en problematik är konstöverskridande verksamheter som inte passar in, då den kvantitativa uppföljningen redovisas konstform för konstform. Om staten vill se regionala variationer, måste utvärdering och uppföljning gå hand i hand med en sådan utveckling. Förslaget att ta bort konst och kulturfrämjande verksamhet motiveras bland annat av att främjanderollen "har visat sig vara svårt att avgränsa". Den kvantitativa redovisningen av främjandeverksamheten kan säkert ligga till grund för en sådan avvägning och LtD ser det därför som ytterst angeläget att förbättra uppföljningen så att konsulentverksamheterna blir synliggjorda på rätt sätt i stället för att bli borttagna eller undantagna.

LtD föreslår även att Myndigheten för Kulturanalys ges i uppdrag att följa upp/genomlysna den regionala biblioteksverksamheten. Den enda verksamhetsstatistik som samlas in är den som lämnas i Kulturdatabasen. Kungliga biblioteket är ansvarig

myndighet för statistik på biblioteksområdet, men de samlar inte in någon statistik om de regionala biblioteksverksamheterna. På grund av verksamhetens konsultativa – och över landet varierande - karaktär vore det värdefullt att få en kompletterande genomlysning/uppföljning som komplement till Kulturdatabasens kvantitativa uppgifter.

Beslutande i detta ärende har varit Landstinget Dalarnas Kultur- och bildningsnämnd.

Handläggare och föredragande:

Förvaltningschef Malin Lagergren